

Jak ochránit čejčí hnízda

Foto: Petr Suarov

Při hledání hnízd je dobré nebýt sám.

Všichni naši bahňáci mají vodu rádi, ale existují mezi nimi přece jen rozdíly. Zatímco vodouš rudonohý nebo bekasina otavní přednostně vyhledávají vysloveně podmáčená stanoviště, břehouš černoocasý, kulík říční a především čejka chocholatá hnízdí bez větších problémů i v poměrně suchých biotopech. Často se přitom jedná o hospodářsky využívané plochy, především pole a louky. A právě zde nejvíce hrozí, že o své snůšky přijdou během zemědělských prací.

Foto: Václav Zámečník

Hnízdo čejky obecné s vejci je v poli velmi nenápadné.

Foto: Václav Zámečník

Označení hnízda dvěma tyčemi, vždy 5 m před a za hnízdem, je signálem pro traktoristu.

Ve většině případů totiž bahňáci preferují pole připravená pro zasetí jarní plodinou, kde je riziko destrukce snůšek a v některých případech i čerstvě vylíhlých mláďat největší. Proto bychom, kromě obecné snahy o zachování vhodného hnízdního prostředí, měli své ochrannářské aktivity směřovat na bahňáky hnízdící v těchto biotopech. Nejčastěji se zde potkáme s čejkou chocholatou, jejíž hnízda je také relativně nejjednodušší nalézt. Navíc, přímá ochrana hnízd čejky chocholaté zůstává specificky uvedena mezi základními podmínkami pro získání zemědělských dotací. Neznamená to, že hnízda ostatních ptáků se nemají chránit, ale se zemědělci se díky tomu nejsnadněji domlouvá právě ochrana čejčích hnízd.

Čejky se u nás objevují už od konce února, ale hnízdit začínají obvykle od druhé poloviny března. Proto je nejvhodnější začít s monitoringem na přelomu března a dubna, kdy je možné vytipovat, kde budou čejky hnízdit ve větších počtech, a zejména, kde má

největší smysl hnízda dohledávat. V první řadě to jsou oraniště nebo pole v určité fázi připravená pro jarní osetí. K destrukci hnízd však může dojít i ve víceleté vojtěšce – v některých případech zde zemědělci kypří na jaře půdu a máme neblahou zkušenost, že tím dojde k likvidaci prakticky všech přítomných hnízd. Také čejky hnízdící v loukách mohou být ohroženy jarním smykováním nebo válcováním. Proto by výsledkem mapování měl být seznam lokalit, kde čejkám hrozí přímé nebezpečí. V dalším kroku je nutné zjistit, kdo na inkriminovaných polích a loukách hospodáří. Pokud území neznáme osobně, nejjednodušší je využít veřejně dostupný LPIS (Land Parcel InformationSystem), jehož internetové stránky jsou <http://eagri.cz/public/app/lpisext/lpis/verejny/>. V jeho pravé části je možné vyhledat obec a po jejím načtení kliknutím na lupu zobrazit obec v mapě. K další práci se používají nástroje pod mapou (pohyb mapy, zvětšování nebo naopak oddalování).

Důležitou ikonou je pak šipka. S její pomocí jsme schopni dvojklikem na konkrétní pole v mapě zjistit, kdo zde hospodáří. Další informace (telefon, jméno agronoma) pak většinou získáme přes vyhledávač (Google, Seznam).

Vraťme se teď zase k hnízdům. Dříve než oslovíme agronoma, je vhodné v polích, kde hrozí jarní práce, dohledat hnízda. Optimální je, pokud vyrazíte ve dvou lidech a kromě stativového dalekohledu a GPS přístroje se domluvíte i na způsobu vzájemné komunikace. Dnes v době neomezeného volání stačí i obyčejný telefon, ale šikovnější jsou dvě vyslačky „walkie-talkie“ (např. Sencor SMR 120 Twin). A také je vhodné si zajistit bambusové tyče (dají se levně koupit např. v květinářství), na konci označené reflexní barvou, nebo aspoň dostatečně silné větve, aby je projíždějící traktorista nepřehlédl. Hnízda je žádoucí dohledávat z místa, odkud je lokalita dobře přehledná a současně samotné čejky nejsou rušeny. Při nalezení hnízda je nutné, aby si budoucí navigátor dobře zakreslil jeho pozici, např. pomocí objektů na horizontu. Po důkladném zmapování celého hnízdiště jeden člověk vyrazí s tyčemi a GPS přístrojem do pole. Tím se všechny čejky vyplaší a nalezení hnízda tak už bude závislé jen na šikovnosti toho, kdo navádí. Při pohybu v poli je nicméně nutné pečlivě sledovat každý krok – kromě čejek mohou v poli hnízdit skřivani nebo kulíci. Každé nalezené hnízdo je nutné označit 2 tyčemi, 5 m před a za hnízdem na řádku tak, aby traktorista tyče viděl z obou směrů pojezdu. Případně je vhodné uložit jeho pozici – tato informace může mít v budoucnu svoji hodnotu, např. při vymezování nejvhodnějšího území pro ochranu. Také využití vodního testu (k určení nasezlosti vajec, viz Zprávy ČSO 59/2004) může mít své opodstatnění – pokud víme, kdy se mají kuřata líhnout, může zemědělec částečně uzpůsobit svůj pracovní harmonogram.

Následně je nutné co nejdříve informovat příslušného agronoma, aby vaše práce nepřišla vniveč. Komunikace by měla být věcná a slušná a měla by zahrnovat detaily o hnízdišti, případně o jeho významu, včetně počtu hnízd, způsobu jejich označení a případně i termínu líhnutí. Pokud by zemědělec reagoval vysloveně negativně, je na místě mu připomenout, že přímá ochrana hnízd čejek je podmínkou pro získání přímých plateb. Věřím, že až na výjimky proběhne diskuze v klidu. Nicméně pokud by hrozilo, že k domluvě nedojde, je nutné neprodleně informovat příslušný orgán ochrany přírody (ve volné krajině AOPK, ve zvláště chráněném území správa chráněné krajinné oblasti nebo národního parku). V krajním případě je možné se obrátit na Inspekci životního prostředí.

Václav Zámečník | vystudoval krajinné inženýrství na lesnické fakultě České zemědělské univerzity v Praze. Od roku 2003 působí v České společnosti ornitologické, kde se věnuje ochraně ptáků zemědělské krajiny.